

Recenzie

Teologický slovník pre učiteľov, katechéto a zborových pracovníkov

PERES, Imrich & PROCHÁZKA, Pavel. *Teologický slovník pre učiteľov, katechéto a zborových pracovníkov*, Bratislava: Academia Christiana, 2020. 208 s. ISBN 978-80-968565-7-2

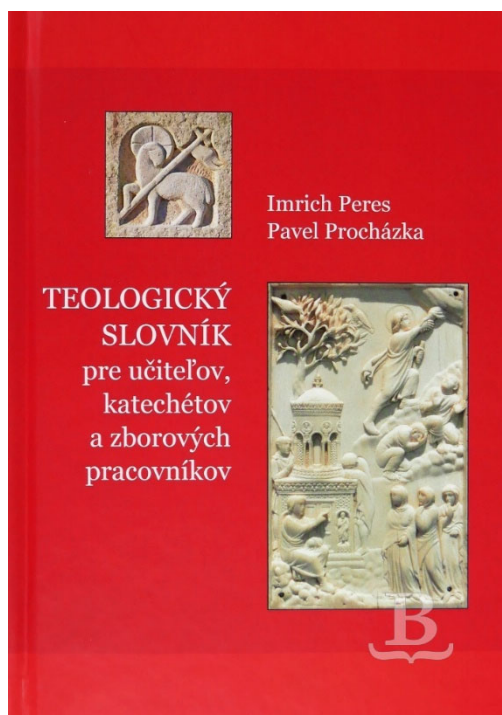
Učiteľom, katechétom, zborovým pracovníkom, ako aj všetkým záujemcom o teologické témy sa začiatkom roka 2021 dostáva do rúk historicky prvý slovenský *Teologický slovník* tohto druhu. Jeho autori, profesori teológie – prof. PhDr. ThDr. PaedDr. Imrich Peres, PhD. a prof. ThDr. Pavel Procházka, PhD. – dlhoroční výskumníci a akademickí pracovníci, vyučujúci na slovenských, ale aj zahraničných univerzitách, aktívne znali slovenského cirkevného kontextu, si dali za cieľ vytvoriť slovník, ktorý by mal „slúžiť ako pomoc pre orientáciu v základných náboženských a teologických pojmoch, témach, otázkach a výpovediach“. Slovník obsahuje úctyhodných cca 650 hesiel, venovaných predovšetkým biblickým pojmom, ale aj pojmom z hraničných teologických vied ako aj z príbuzných vedných disciplín.

Hneď v úvode tejto recenzie si dovoľím tvrdiť, že publikácia s takto formulovaným zámerom predstavuje pre slovenský kontext naprosto unikátny publikačný počin. Pokiaľ by sme začali zdôvodňovaním tohto tvrdenia zo spoločenského hľadiska, ako jedna z

katechéto – ktorí patria do cieľovej skupiny tejto publikácie – pokladám za veľmi podstatné, že publikácia vznikla v dobe dozrievania post-postmodernej generácie, ktorej všeobecné poznanie v oblasti humanitných vied, a predovšetkým teológie, je značne roztrúsené a, dovoľím si použiť expresívny výraz, ‘scvrknuté na minimum’.

Existuje obrovský deficit vo vecnom objasnení pojmov, ktorých význam súčasná sekularizovaná spoločnosť buď vôbec neviduje, alebo sa zahmlil, alebo ho priam odklonila od ich skutočnej podstaty. Zvlášť sa to týka mladej generácie, vyrastajúcej v klíme silnejúcej neo-liberalizácie, trans-humanizmu, postupne zamieňajúcej eschatologickú nádej so záujmom o „tu a teraz“ a adekvátne silne presadzujúce rôzne ekologicke-ekonomické dôrazy, ako aj stále viac príťažlivú

spiritualitu bez ukotvenia v náboženstve, nehovoriac o spochybňovaní relevantnosti kresťanského náboženstva pre túto dobu. A tak nie je zriedkavosťou, že mladí učitelia a najmä ich žiaci nielenže nemajú jasno v odborných teologicko-religiózných pojmoch, ale ani v semi-odbornej lexike týkajúcej sa

religiozity/náboženstiev, kresťanstva a teológie. Výskumy medzi deťmi a ich rodičmi, ktorí nenavštevujú cirkvi, ukázali, že dnes nie je samozrejmé, ba skôr je bežné, že mladí ľudia nevedia, čo je podstata kresťanských vianočných alebo veľkonočných sviatkov, mýlia si cirkev so sektou; vysokoškólační nevedia, čo je ekumenizmus alebo prozelytizmus.

Okrem všeobecne-spoločenského hľadiska vidím veľký potenciál *Slovníka* aj z uššie zameraného pedagogického hľadiska. Otvára priestor vzdelávaniu, a to cez rozšírenie priestoru pre poznávanie, t.j. nadobúdanie nových vedomostí, kognitívnu komparáciu a rozvoj kritického myslenia, umožňujúc vytvoriť si vstupný obraz o problematike, ktorá ich zaujíma, resp. si upevniť alebo revidovať doterajšie poznatky. Zároveň však môže osloviť aj ne-kognitívnu dimenziu človeka, nazvala by som ho stručne 'vnútro' človeka - dotknúť sa jeho túžby po duchovne a meditácii, vzbudiť túžbu po odpovediach na otázky o tzv. *ultimátnych* či transcendentných veciach ľudského života. Učiteľ, ktorý si nie je istý určitou pojmológiou, môže siahnuť po tomto *Slovníku* vďaka, že ide o bezpečný zdroj vecne formulovaných definícií javov, čo mu umožní rýchlo sa zorientovať a týmto spôsobom sa celoživotne vzdelávať, a súčasne vzdelávať svojich žiakov a študentov na kvalitnejšej úrovni. Z ešte uššieho, predmetovo-didaktického hľadiska možno vypíchnúť úlohu *Slovníka* práve v naplnení prítomnosti didaktickej zásady vedeckosti vo vyučovaní náboženskej výchovy v školách. Vytvoriť slovník je nesmierne náročná úloha, vyžadujúca si množstvo rozhodnutí, predovšetkým o tom, ktoré pojmy doňho zaradiť a ktoré už nie. Nejde len o veľmi citlivú otázku denominačných dôrazov, ktorá je akýmsi

potenciálnym neuralgickým bodom publikácií, orientovaných transdenominačne. S tou sa autori snažili korektne, ekumenicky vysporiadať. Okrem toho treba poukázať aj na to, že v tejto predloženej publikácii sa autori rozhodli pre výber pojmov na základe vopred jasne stanoveného kritéria, a tým je pre nich cieľová skupina, pre ktorú sa primárne rozhodli tento slovník zostaviť. Je veľmi chvályhodné, že si za cieľovú skupinu zvolili práve mladých ľudí a ich pedagógov, ktorí nemusia byť teologicky vzdelaní, a ktorých znalosti základných pojmov sú deficitné. Pri výbere pojmov a pri tvorbe tejto publikácie, určenej pre neteologickú verejnosť, sa preto orientovali podľa výsledkov vlastného výskumu náboženského zmýšľania ľudí žijúcich v cirkvi aj mimo nej, čo považujem za svedomitý vedecko-teologický a zároveň vzácne ústretový a láskavý prístup. Oceňujem zároveň vedeckosť výberu pojmov, odrážajúcu sa v práci s rôznymi, už dostupnými zdrojmi – slovníkmi a lexikónmi podobného typu v zahraničí. Tomuto prístupu zodpovedá aj ďalšie rozhodnutie autorov *Slovníka*, a tým je rozsah jednotlivých slovníkových položiek. Zásada strohosti pri definovaní pojmov, ktorú si autori vytýčili, sa odzrkadľuje vo väčšine pojmov.

K záveru svojho úvodu k *Slovníku* autori vyjadrujú ešte ďalšie tri dôležité myšlienky, ktorých premietnutie sa do tvorby tohto diela je jasne rozoznateľné. Prvou z nich je zaniatenosť, s akou autori pristupovali k tvorbe tohto diela. S radosťou svoje dielo písali a s rovnakým nadšením ho osobne venovali Vedeckej rade Pedagogickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici – konkrétne dňa 17. 3. 2021 na záver svojho pôsobenia v tomto univerzitnom orgáne. Okrem toho cítiť z práce určitú publikačnú

pokoru, a to napriek tomu, že jednotlivé heslá sú vystavané veľmi koncízne, faktograficky, exaktne, odkazujúc na grécke pôvodiny a originálny biblický text. Autori vyzývajú čitateľov, aby ich v prípade zistených nedostatkov kontaktovali, a tak umožnili ďalší proces zdokonaľovania tohto diela.

A napokon si veľmi cením vyjadrenie najvnútornejšej túžby autorov tohto vzácneho diela, a preto si dovoľím ho citovať v celej dĺžke: “Je naším prianím, aby slovník správne poskytoval potrebné informácie z oblasti teologických a náboženských vied, aby mohol byť dobrým prameňom vedomostí a poznania, ktorým sa uľahčí a viac zodborní služba a viera všetkých, ktorí po tomto slovníku siahnu.” Preto osobne prajem tomuto dielu v rukách každého čitateľa Božie požehnanie.

*Prof. PaedDr. Dana HANESOVÁ, PhD.
Katedra pedagogiky PF UMB
Banská Bystrica*

